

ԶԱՅԼՏ ԶԱՐՈՒՏԻ ՈՒՂՆԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

CLXI

Կամ նայել՝ անսխալ աղեղին Տիրոջ,
 Զաստուն՝ քերտութեան, կեանք-լոյսին անճառ,
 Արեւին՝ մարդուն մարմնով, յօնքով ողջ,
 Ռազմին մէջ միւս յաղթ դէմով լուսափայլ
 Նեւն ուր արձակած — սրլաբը պայծառ
 Անմահ վրէժով: Մէջն դէմքին, աչքերուն
 Աղուոր քամահրանք եւ ոյժ վնասփառ՝
 Իրենց ամբողջ շողն կը սփռեն հեռուն.
 Մէկ նայուածով յայտնելով իր աստուածութիւնն:

CLXII

Բայց գիւղ մարմինն մէջ՝ անբային սէր,
 Զեռուած մեմաւոր յաւերժահարսէ մ',
 Ծոցն արուն կ'ըղձար սիրող մը անմեռ.
 Դիւթուած սէրէն այդ, արսայայտուած է
 Բովանդակ իսէալ գեղը, որ կ'օրհնէ
 Խիստ աներկային վիճակը մըսաց՝
 Երբ ամէն մտածում հիւր մըն է երկնէն —
 Անմահական շող: Կը սպասեն կեցած
 Աստուծոյ նըման մինչեւ հաւառութիւն անոնք առ Աստուած:

CLXIII

Թ՛ իրաւ Պրովէթէոս՝ հուրն երկնէն գողցաւ,
 Տըւաւ մեզ ի պահ. անոր փոխարէն
 Այս հըրաւալի արձանն ըսացաւ,
 Բանաստեղծական կերպն այս մարմարէ
 Յալիսնափառ, որ ձեռն առեր է
 Թ՛ւն ձեռնով մարդուն, ոչ խորհրդով բայց.
 Ժամանակն ինք զայն սրբացուցեր է,
 Խոպրոպ մը անգամ իրմէ չէ պոկսած.
 Դարեր չեն եղծած, կը շնչէ բոցը արով էր կեանքուած:

CLXIV

Ո՛ւր է բայց պանդուխտն՝ իմ երգիս հիմա,
 Անցեալին եղաւ, որ անոր սասար.
 Կը թրւի ալիւս ան կը ճնշընայ,
 Ոչ ելլաւ է ան — իր հուսկ շունչն է ալ.
 Վերջն իր թափառմանց — տեսիլք ճնշասպառ,

Ինքնին ալ ոչինչ — թէ էր իսկ մի բան,
 եթէ սոսկ պատահեց մը եղած չըլլար,
 Թ' ապրող, տառապող ձեւի մ'էր նշման,
 Թող անցնի, ըստուերն իր կը նըլադի ի կոյս կործանման:

CLXV

Որ կը հաւաքէ շուք, Դոյութիւն, Կեանք,
 Զոր կը ժառանգենք զերթ մահու ծածկոյթ,
 — Տարածուն աղօս ինքզերական ծածկ,
 Որուն տակ ամէն ինչ պատահեց է սուս.
 Կը սուզուի մեր մէջ ամէն ամպակոյս,
 Եւ ինչ որ երբեք ըլլար շողալած.
 Տալով փառքին ալ տրտման համար
 Յուցնելով հիւսիս պսակ մթերքին վրայ յած,
 Որ առաւել քան Գիւտերը խաւար կը մթազնէ ճայուածքն:

CLXVI

Ու մեզ կը ղրկեն քննել՝ վիճն խոր,
 Խմանալու թ' ինչ կը մընայ տակաւ,
 Երբ կազմն այս ըլլայ նըլազ քան ինչ որ՝
 Իսկութիւնն իր չուառ . . . Ա՛լ չըսենք բնաւ,
 Որ ան տակաւին կ'երազէ համբաւ
 Ու սրբել փոքին անունէ անեան.
 Օ՛ր, երջանիկ խոհ — նոյնն ըլլալ նորէն — բաւ
 Զէ՛ր երբեմնի բեռն մեր տրտման վրայ,
 Սիրս՝ քրտնալոյս որուն կարծես թ' արիւն ըլլայ:

CLXVI

Լըսէ՛, անդունդէն. կու գայ ձայն մ'ահա,
 Երկար, հեռահաս մեմունջ մ'ահաւոր.
 Կարծես թէ ազգի մ'արիւնն անխընայ
 Հոսէր վերքէն իր անբուժելի, խոր,
 Ու քամուն, մութին մէջէն՝ գետինն հզօր
 Յօրանջմամբ հեղուէր, վիճն՝ ռզիներով լիք . . .
 Եւ արհայազուն կիսն՝ տգոյն, աղուոր,
 Թէեւ թագազուրկ — վշտալի մայր — Գիրկն
 Մանուկ մ'ունի, ծոցն իր սակայն է կաթնագիրկ:

CLXVIII

Ո՛ւր ես Բարունակ արհայից, պիտաց,
 Յանկալի Լոյս շատ ազգերուն, մեռա՛ր.

Մարթ չէ՞ր շրջապահ, որ նրազ սիրուած՝
 Քուկինիդ փոխան, նրազ վեհափառ
 Գրուիս մը գրկէր: Վայրկենական մայր,
 Զուկիդ հակ՝ սրէդ կը հոսէր արիւն,
 Մահն երբ ճանջանքիդ ճրտաւ վերջ իսպառ.
 Քեզ հետ խոյս ճրտաւ ե՛ւ երջանկութիւն,
 Խոստացուած հրեմաւն, որով Անգլիան պիտի՝ րլլար զեղուն:

CLXIX

Գեղջուկ անվրճանգ կ'երկնեն — է՞ր սակայն
 Ոչ դուն, որ էիր երջանիկ, պաշտուած.
 Զլացողք արքայից համար, քեզ կը սգան,
 Տե՛ս, Ազատութեան սիրտ ծանրացած,
 Իր հոյլ վիճեան է քեզ համար մոռցած:
 — Թափեց մաղթանքն իր՝ հախ գլուխդ ի վար,
 Տես Միաժամն իր, դուն, ճէր վճացած,
 Դժբախտ ամուսին — զուր ամուսնացար,
 Դուն լոկ ճարուայ մ'ամուսին եւ մեռելին հայր:

CLXX

Պոսակիդ հագրուս կանեփէ հիստուած,
 Հարսնիկիդ պսուղն մոխիր — փոռու մէջ ունա՛յն
 Ոսկեհեր դստիկն Անգլիոյ ճրտած —
 Միլիոններու սէ՛ր ... որուն ապագան
 Էինք վստահած: Թ'եւ մայրն իր կը սգան
 Ոսկորներն իսկ մեր, բայց գուրգուրանքին
 Հընդգնդէին պիտի՝ իր աղջրկան
 Մեր որդիքն, անոր օրհնեալ ժառանգին
 Կը սպասէինք զեր նովիւքն աստղին — ոչ ասուպի մ'ողբին:

CLXX

Վա՛յ մեզ, ոչ անոր, ան հեզ կը ննջէ.
 Յեղյեղուկ ծուխը շունչին ռամկական
 Ունայն լեզուին խրատ կը շարնջէ,
 Ընկած ծնունդէն միապետական
 Կարգին, կը հնչէ զերթ մահուան պաշգամ
 Իշխանաց ունկին. մինչ՝ ազգերն գերի,
 Խենթութեամբ զինուած, վեր կենան դժկամ.
 Տապալեն գահերն կոյր հզօրների,
 Է՛ անոնց նժարին դէմ նետն ծանրութիւն մ'որ զանցնէ հմի:

CLXXII

Բախսն՝ այս կրնար ըլլալ, բայց ինչո՞ւ
 Մեր սիրտն կ'մերժէ: — Զի դեռասի, ազուոր,
 Աննիզ բարի, մեծ՝ առանց թելամու,
 Հարս էր եւ մայր — արդ կը պառկի անդորր.
 Ի՞նչ կապեր իզեց այս մահը խոժոռ՝
 Ամուսնոյն սրէն մինչ՝ հպասակին հըլս,
 Ելեֆսըսական զերթ հարուած հըզօր,
 Ի՞նչ լոյսեր մարեց ան մօտն ու հեռու:
 Երկիրն քեզ սգաց — Ո՞վ հանգիւյած էր այսօր մեծ սիրոյ:

CLXXIII

Տես, Նեմի, թափմամբ մէջ ծառուս բլրաց
 Այնքան հեռու, որ կաղնին արմատախիլ
 Ընող մերիկն, որ ուկիանու ալեաց
 Զուրն իսկ կը սփռէ անդրահմանէն իր,
 Կը նեկէ փրփուրն երկնի դէմ անծիր,
 Բայց կ'խնայէ ձուածել քու բիւրեղ լընին,
 Եւ ռիւն սիրած՝ դէմն իր չի փոխուիր,
 Այլ կը պահէ խիստ պաղն իր նայուածքին,
 Սծկուած ինքն իր վրայ կծկումով քնացող օձին:

CLXXIV

Մօտն Ալպանօ-ին, գետն հազիւ զատուած
 Կ'ողողայ փոյր նուխէ մ'. ու հեռո՞ւն Դիքերն
 Կը հոսի ոլոր: Մովն լայնասարած
 Կը լըւայ Լասին երկրի ավազներն,
 Ուր մարտի հանեց հսկայ դիւցազներն՝
 Ում(՞) աստղն բարձրացաւ վերեւ կայսրութեան:
 — Աչիզ Կիկերոնի հանգստալայրն էր,
 Իսկ հոն ուր լերինք կ'գոցեն տեսարանն,
 Ոսպինայ հերկուած ազարակն՝ երգչին էր ըզբօսարան:

CLXXV

Մոռցայ — բայց. — Պանդուխտ սրբարան հասաւ,
 Ուրեմըն պէտք է թողունք մենք իրար,
 Իր եւ իմ գործն ալ գրեթէ վերջացաւ.
 Վերջին հեղ նայինք օվկիանոսին ա՛լ,
 Միջերկրականի ալիքներուն պարն

(*) Վերգրութեան

ԱՆՎԵՐՆԱԳԻՐ

Ձիւնի պէս ներմալ մորթ ունէր Սոսնիս,
Նայումածով տղու, մէկ աչիւր դեղին
Միւսը կապոյտ:
Ձարզն էր մեր տունին եւ հիւրեր բոլոր,
Կը փայփայէին թափեմ մազերուն,
Հիացումով խոր:

Ազին թաւառծի պարզած գերթ դրօշ,
Ու ինքնավայել կը արջէր հպարտ,
Սեմեակէ սեմեակ:
Կը նրմանէր ան լեռան ոգիին,
Լեռան հրմայփ կար իր աչերուն մէջ,
Ինքիչ լայց վայրի:

Խոյս կու տար իրեն մօտեցողներէն,
Վախով մ'անծանօթ, զգալով գուցէ
Թէ մարդն ապիրաս,
Աւարած մըն է անվրասանելի,
Ժպիսն իր թակարդ, գանկն ալ չարիքի
Բոյն վաւերական:

Դիտենք, կեցած վրայ Ալբան բարձունքին.
Նայինք հին ընկեր ծովուն սիրավառ,
Որ Կալբէէն մեր վերջին նայումածին
Առջեւս բացաւ այս ընթացքն մինչեւ թուի եւսեմի հոսին:

CLXXVI

Ի՛նչպ' Բիլ Սիմալիկաս — տարիներ երկա՛ր,
Երկար, ոչ տաս, որ մեզ՝ բերեր եմ,
Մեզի՝ երկուփն. արցունք ու ցաւ ալ,
Եւ ուր ըսկասնի՝ դեռ հոն ենք մենք նորէն,
Բայց մեր ընթացքն չէ անցած զուրօրէն,
Ունեցած ենք վարձ — ահաւասիկ ան ...
Կրնանք բերելիլ դեռ արփայն շողերէն,
Քաղել խինդ երկրէն, ծովէն, ջիմջ այնքան,
Կարծես թէ մարդ չըլլար երբեք պղտորող զայն:

Քրդմ. Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԼՈՐԵ ՊԱՅՐԸՆ